TAITEEN PERUSOPETUSLIITTO TPO

Sivistysvaliokunnalle

LAUSUNTO
2.5.2024

Asia: VNS 2/2024 vp Valtioneuvoston selonteko julkisen talouden suunnitelmasta vuosille 2025–2028

Taiteen perusopetusliitto kiittää mahdollisuudesta lausua asiasta.

Valtioneuvoston selontekoon julkisen talouden suunnitelmasta vuosille 2025–2028 on kirjattu, että Taiteen perusopetuksen lainsäädäntö uudistetaan ja uuden lainsäädännön toimeenpanoa valmistellaan siten, että uusi lainsäädäntö voidaan ottaa käyttöön vuoden 2026 alusta. (s. 35) Hallitusohjelman mukaan uudistus tehdään opetuksen saavutettavuuden parantamiseksi eri taiteenalat huomioiden. Nyt jos koskaan tulee huolehtia siitä, että yhä useammalla lapsella ja nuorella on mahdollisuus päästä pitkäjänteisen ja ammattimaisesti toteutetun taideopetuksen- ja kasvatuksen pariin. Taiteenalan taitojen ja taidesuhteen syntymisen lisäksi positiivisia vaikutuksia on lukuisia, kuten yhteisöllisyyden ja osallisuuden kokemukset, uudet kaverit, oppimisen ilo ja osaaminen, jota voi soveltaa myös muualla, kuten koulussa.

Muistutamme, että uudistukset voivat toteutua tarkoituksenmukaisella tavalla vain osoittamalla siihen lisämäärärahaa, jotta voimme vastata mm. alueelliseen eriarvoistumiskehitykseen ja monikulttuurisen kohderyhmän tavoittamiseen. TPO-liitto on jäsenjärjestöineen tunnistanut saavutettavuuden parantamisen keinoiksi mm. lisäresurssin osoittamisen vielä osallistumattomien lasten ja nuorten tavoittamiseen, inkluusion ja erityisoppilaiden tukemiseen, maksuhuojennusten ja vapaaoppilaspaikkojen määrän lisäämiseen ja tulkkaus- ja avustajakäytäntöjen luomiseen ja vahvistamiseen. Lisäksi kuntien tulisi nivoa taiteen perusopetus entistä tiiviimmin osaksi palveluverkostoaan. Lisäämällä taiteen perusopetuksen järjestämislupia ja opetustuntikohtaista valtionosuutta, harkinnanvaraista avustusta valtionosuuden ulkopuolisille toimijoille, sekä huomioimalla taiteenalakohtaiset ja alueelliset tarpeet ylläpidetään ja kehitetään taiteen perusopetusta ja sen vaikuttavuutta myös osana koulutusjärjestelmää. Tämä tarkoittaa yhteensä 5 miljoonan euron pysyvää lisäystä valtion budjettiin.

Huomautamme lisäksi, että opetus- ja kulttuuriministeriön asettaman uudistuksen parissa työskentelevän työryhmän materiaaleissa lain valmistelu on alustavasti aikataulutettu siten, että uusi lainsäädäntö astuisi voimaan vuoden 2027 alusta, eli vuotta myöhemmin kuin nyt lausunnolla olevaan selontekoon julkisen talouden suunnitelmasta on kirjattu.

Leikkaukset järjestöiltä ovat leikkauksia työllisyydestä

Hallitusohjelmassa päätetyt säästötoimet, ja nyt niiden aikaistaminen ja lisäsäästöt, heikentävät taide- ja kulttuurialan järjestöjen mahdollisuuksia sopeutua tilanteeseen, tai tekee niiden toiminnan mahdottomaksi. Säästöjä järjestöissä, joiden merkittävin kuluerä on henkilöstömenot, ei löydy. Esimerkiksi Taiteen perusopetusliiton kuluista lähes 75 % on henkilöstökuluja ja mm. toimitiloista on jo luovuttu.

Koska emme voi palkata tarvitsemaamme työvoimaa käytämme ostopalveluita, eli työllistämme myös tätä kautta. Henkilöstökulut ja ostopalvelut yhteensä muodostavat yli 90 % liiton kuluista. Mikäli liiton ainoa työntekijä lomautetaan, liitolla ei ole toimintaa. Vastaava tilanne koskee myös liiton jäsenjärjestöjä. Lomautukset tai järjestöistä työttömäksi jäävät työntekijät eivät liene se suunta, jota hallitus säästöillään tavoittelee. TPO-liiton ja sen samalta opetus- ja kulttuuriministeriön riviltä avustettavien viiden jäsenjärjestön yhteenlaskettu toiminta-avustus vuodelle 2024 on 124 000 euroa. Laskua vuoteen 2023 on 23 000 euroa, eli n. 16 %. Järjestöille nämä summat ovat todella merkittäviä. Järjestöt ovat taiteen perusopetuksen oppilaitosten yhdysside ja yhteinen ääni, jotka mahdollistavat verkostomaisen yhteistyön ja tarjoavat koulutusmuodolle kehittämisen tuen, jotta oppilaille mahdollistetaan laadukas, ajassa elävä ja ammattimaisesti toteutettu taideopetus yhdeksällä eri taiteenalalla.

Myös Kulttuuripoliittista selontekoa laaditaan tilanteessa, jossa hallitus pyrkii säästämään työvoimavaltaisen taide- ja kulttuurialan jo aiemmin niukoista resursseista. Samalla hukataan talouden kasvupotentiaali, joka alalla olisi tarjota. Olemme erityisen huolestuneita siitä, minkä viestin jo tehdyt, ja pitkälle tulevaan suunnitellut, toistuvat leikkaukset taiteesta ja kulttuurista kiinnostuneille, tai siitä itselleen ammattia pohtiville, lapsille ja nuorille antaa.

Taiteen perusopetus on osa kuntien peruspalveluja. Selontekoon julkisen talouden suunnitelmasta on kirjattu tärkeä huomio, että ”Lapsi- ja nuorisoikäluokkien pienenemisen myötä tarvittaneen entistä enemmän kuntien välistä yhteistyötä erityisesti koulutuspalvelujen järjestämisessä.” (s.68) Tämä koskee myös taiteen perusopetusta, joka on osa Suomen koulutusjärjestelmää. Nämä kysymykset ovat keskustelussa myös taiteen perusopetuksesta annetun lain uudistamista valmistelevassa työryhmässä.

Toteamme lisäksi, että mielestämme selonteon julkisen talouden suunnitelmasta tulisi huomioida kestävyys laajemmin. Selonteossa todetaan, että Agenda 2030 pyrkii kestävään kehitykseen niin talouden, ihmisten hyvinvoinnin kuin ympäristönkin kannalta. Hallituksen tavoitteiden osalta kestävyys ei ulotu esim. sosiaaliseen kestävyyteen, vaan rajautuu hiilineutraaliuteen ja vihreään siirtymään. Taide- ja kulttuurialalla on tarjota ratkaisuja niin huoltovarmuuteen kuin kestävämpään tulevaisuuteen. Hyvinvoiva taidekenttä rakentaa kestävää Suomea.

Kaarlo Hildén
puheenjohtaja

Viivi Seirala
toiminnanjohtaja